

Gasen i botten: när Karlshamn körde över staten

Ett ryskt hamnsamarbete och hur det
relaterar till städens globalisering

Isabel Claesson
Sara Björkman

Abstract

I denna enfallsstudie undersöker vi händelseförloppet då Karlshamn gick emot svenska statens direktiv och upplät sin hamn för Nord Stream 2. För att förklara den lilla stadens agerande utifrån ett globalt perspektiv har vi använt oss av teorier om *den globala staden*. Vi har utvecklat ett analysramverk där vi med hjälp av uppställda kriterier undersökt hur konceptet relaterar till händelseförloppet. För att belysa de konsekvenser som agerandet har fått inom Sverige har vi använt verktyget *statskapacitet*. Med hjälp av begreppet har vi undersökt hur fallet påverkat den svenska statens funktion. Vi har funnit att konceptet *den globala staden* *möjligen* påverkat händelseförloppet i Karlshamn men det har visat sig svårt att fastställa kausala samband. Däremot har globala nätverk och andra aktörers globalisering varit centrala. I fråga om statskapacitet har vi identifierat variabler där internationella aktörer har kapacitet att konkurrera med staten och konstaterat att samarbetsformer mellan stad och stat behöver vidareutvecklas.

Nyckelord: Nord Stream 2, Karlshamn, den globala staden, globala nätverk, statskapacitet

Antal ord: 9988

Innehållsförteckning

1	Inledning	1
1.1	Bakgrund till fallet	2
1.1.1	Kritik mot Nord Stream 2.....	2
1.1.2	Den svenska kontexten.....	3
1.2	Syfte och frågeställningar.....	3
1.3	Tidigare forskning	4
2	Teori	6
2.1	Den Globala Staden.....	6
2.1.1	Globala nätverk	7
2.2	Statskapacitet.....	9
3	Metod och material	11
3.1	Metod	11
3.2	Material	12
3.3	Avgränsningar	13
4	Resultat	15
4.1	Den Globala staden	15
4.1.1	Nord Stream som globalt nätverk.....	15
4.1.2	Karlshamn och de globala nätverken	15
4.1.3	Karlshamn i Nord Streams nätverk	16
4.1.4	Enskild händelse eller del av en större trend?	17
4.1.5	Kommunal självstyrelse – en alternativ förklaringsfaktor?	18
4.1.6	Den ekonomiska aspekten – en alternativ förklaringsfaktor?	20
4.2	Statskapacitet.....	21
4.2.1	Syftet med kommunal självstyrelse.....	21
4.2.2	Staten och policyinstrumenten	23
4.2.3	Policyinstrumentens effektivitet.....	24
4.2.4	Framtidens statskapacitet – en konfrontation mellan stad och stat?	24
5	Avslutande diskussion	26
5.1	Sammanfattande reflektioner och slutsatser.....	26
5.2	Brister med vår utredning.....	27
5.3	Behovet av vidare forskning	28
6	Referenser	29

1 Inledning

Staten ses ofta som den givna centrala aktören för att hantera de globala utmaningar som samtidens samhällen står inför. 1900-talet beskrivs som statens storhetstid, men nu pekar mycket åt att denna självklara position utmanas av en allt mer betydelsefull aktör: staden. Staden har intagit en drivande ställning i frågor som klimatkrisen, jämställdhet, innovation med mera. Transnationella processer och flöden är givetvis inget nytt fenomen, men till följd av ett antal dialektalt sammanlänkade mekanismer såsom ökad globalisering, privatiseringar, avregleringar och en stegrande närvaro av transnationella företag, argumenterar många forskare för en pågående omstrukturering av det strategiska ramverket. Denna omstrukturering har betydelse för var, och därmed hur, globala utmaningar hanteras och staden får en allt mer inflytelserik roll som nyckelaktör (Barber 2013, s. 4–5, Ljungkvist 2014a, s. 32, McCarney 2019, s. 17–18). Relationerna mellan stater, städer och den globala ekonomin är således under förändring. Städer är inte bara en del av nationella system, utan aktörer som förändrar och skapar internationella relationer, världsmarknaden med mera (Curtis 2014, s. 19). Städer som i detta avseende utmanar staten i dess roll benämns som globala städer eller världsstäder (Sassen 2005).

Denna nya arkitektur av världsarenan utvidgar och stärker förbindelserna världen över. Exempelvis argumenterade John Friedmann (1986) för att globala städer utgör kärnan i olika nätverk och kan ses som representanter för olika geografiska regioner. Dessa regioner består i sin tur av subsystem som utgörs av ”sekundära” städer, vilka i sin tur leder vidare till ännu ett subsystem och så vidare. Friedmann ansåg att denna kategorisering av städer var användbar för att belysa en hierarki, där världsstäder har mest inflytande och de övriga kan inordnas under dem (1986, s. 67–71). Medan denna sistnämnda tes har mötts av mycket kritik är den rumsliga förankringen användbar för att illustrera fenomenets världsomfattande karaktär.

Sedan länge finns det mycket forskning kring globaliseringen av större städer. Hur deras framskjutna positioner påverkar övergripande samhällsstrukturer har skönjt en stor mängd litteratur inom flera discipliner. Inom statsvetenskapen kan ett huvudtema skönjas: den förändrade relationen mellan stad och stat. Vad betyder förändringarna politiskt?

Det finns flera exempel på hur globala städernas intressen beaktas i nationella processer. Bland annat förklaras detta med att globala städer har stor ekonomisk betydelse för staters ekonomi och står för omfattande delar av deras BNP. Exempelvis står London för hela 28 procent av Storbritanniens BNP. Moskva och Seoul

svarar för 30 respektive 46 procent i sina länder (Clark – Moonen, 2017, s. 14). Då dessa städer har så pass stor betydelse för sina länders ekonomier kan det vara svårt att åtskilja stadens respektive statens intressen.

Något som fått mindre uppmärksamhet inom forskningen kring globala städer är hur fenomenet påverkar små, icke-globala städer och deras relation till staten. Detta är något vi är intresserade av. Vi har därför undersökt huruvida teorier om den globala staden kan användas för att förstå en samtida svensk händelse: hur den lilla kommunen Karlshamn år 2016 kunde gå emot svenska statens direktiv och inleda ett hamnsamarbete med ett projekt drivet av ryska intressen. Studien syftar både till att förstå Karlshamns agerande och att testa teorier om den globala staden. Nedan beskrivs fallet, som vi har valt att kalla Nord Stream 2 i Karlshamn, mer ingående.

1.1 Bakgrund till fallet

Östersjöns botten har blivit arena för ett politiskt spel. År 2011 färdigställdes Nord Stream 1, ett nätverk av gasledningar som sträcker sig mellan Tyskland och Ryssland med kapacitet att transportera cirka 55 miljarder kubikmeter naturgas per år. Nord Stream ägs av det ryska företaget Gazprom vars huvudägare är den ryska staten. År 2016 började en utvidgning av Nord Stream 1 att diskuteras. Ytterligare två ledningar, med projektnamnet Nord Stream 2, skulle placeras parallellt med den första ledningen och förutspåddes fördubbla kapaciteten till 110 miljarder kubikmeter naturgas. Ledningarna skulle sträcka sig över ryskt, finskt, svenskt, danskt och tyskt vatten och samtliga berörda stater måste ge sitt godkännande för att projektet ska kunna genomföras (Sandström 2018).

1.1.1 Kritik mot Nord Stream 2

Nord Stream 2 har fått stark kritik och anses kontroversiellt av flera skäl. För det första var debatten en vattendelare inom EU. Tyskland å ena sidan menade att Nord Stream 2 är nödvändigt för att ersätta landets kol- och kärnkraftverk (Reuters 2020). Åtta östeuropeiska medlemsstater (Tjeckien, Estland, Ungern, Lettland, Polen, Slovakien, Rumänien och Litauen) motsatte sig däremot projektet med argumentet att Nord Stream 2 skulle få destabiliserande geopolitiska konsekvenser. Utvidgningen av ledningarna innebar att de landbaserade gasledningarna i Ukraina inte längre skulle vara lika nödvändiga för Rysslands gasexport. Då ledningarna istället rundar Ukraina menade de åtta undertecknande att energisäkerheten i centrala och

östra Europa skulle äventyras samt att projektet kunde ses som en del i konflikten mellan Ryssland och Ukraina (Sytas 2016). Gazprom svarade på kritiken i ett uttalande med att Nord Stream 2 är den mest pragmatiska lösningen för att säkerställa energitillförseln till hela Europa (Europeiska Kommissionen 2019).

Även USA har engagerat sig i frågan. Med argumentet att ökad export från Ryssland till Europa går hand i hand med ökat inflytande från Ryssland i Europa har landet infört sanktioner mot inblandade aktörer vilket lett till att projektet i dagsläget står still och inte kunnat slutföras (Reuters 2020).

1.1.2 Den svenska kontexten

Frågan har även varit omdiskuterad i Sverige. För att kunna bygga Nord Stream 2 krävdes tillgång till hamnar kring Östersjön. Gotland, Norrköping och Karlshamn fick under 2016 förfrågan om att upplåta sina hamnar för projektet (Sandström 2018). Gotland och Norrköping tackade nej, på inrådan från regeringen, med motiveringen att det skulle innebära en säkerhetspolitisk risk för Sverige. Karlshamn tackade däremot ja till att upplåta sin hamn. Beslutet fattades av kommunfullmäktige som därmed gick emot både sina moderpartier, regeringen och försvarsmakten. Regeringen var starkt kritiskt inställda till Nord Stream 2 med hänvisning till säkerhetspolitiska och energipolitiska frågor men hade inget rättsligt stöd för att avslå ansökan (Regeringen 2018). Bevisligen har frågan om Nord Stream 2 ett brett omfång som engagerat både på internationell och nationell nivå. Att en enskild kommun har kunnat besluta om frågan är intressant ur ett statsvetenskapligt perspektiv. Hur kan vi förstå den splittring som detta exempel illustrerar och vad innebär splittringen för relationen mellan staden och staten? Det är dessa frågor som har föranlett vårt intresse i fallet Nord Stream 2 i Karlshamn.

1.2 Syfte och frågeställningar

Mycket av den kritik som riktats mot begreppet global stad riktar sig mot dess empiriska applicerbarhet. I dagsläget existerar det inte någon vedertagen operationalisering av begreppet och det finns få studier där konceptet förankrats i empirin på ett transparent sätt. Begreppet global stad och fenomenets förmåga att påverka den internationella arenan för tankarna, som tidigare nämnt, till storstaden. I Sverige existerar inte någon global stad. Stockholm har enligt vissa index potential att bli en global stad, men rankas i nuläget inte som en sådan (se t.ex. Kearney 2020).

Samtidigt är det osannolikt att de sammanlänkningar av världen som föranleder en global stad inte påverkar Sverige. Vår ambition är därför att undersöka fenomenet i en svensk kontext. Närmare bestämt vill vi undersöka huruvida de processer som sker i och omkring globala städer även påverkar ramarna inom vilka icke-globala städer interagerar med staten. Vi hittade ett antal exempel där städer agerat på sätt som kan ses som normbrytande. Exemplet Karlshamn och Nord Stream 2 utgör ett tydligt exempel på när en stad gått emot statens intressen.

Denna text syftar alltså inte till att undersöka vilka aspekter av en global stad som finns närvarande i Karlshamn. Istället syftar studien till att undersöka dels huruvida de processer som förekommer i och kring en global stad har möjliggjort Karlshamns beslut att ingå avtal gällande Nord Stream 2, dels hur den svenska statskapaciteten påverkas. Således vill vi med denna uppsats bidra med en undersökning och förankring av konceptet global stad i en svensk aktuell kontext, samt utreda vilka konsekvenser fenomenet har på nationell nivå. För att uppnå vårt syfte har vi formulerat följande frågeställningar:

- (I) Relaterar konceptet *globala staden* till Karlshamns beslut att gå emot svenska statens direktiv, och i så fall hur?
- (II) Vad innebär fallet för den svenska statskapaciteten?

1.3 Tidigare forskning

Den forskning som presenteras nedan diskuterar olika synsätt på och aspekter av städer som fungerar som globala aktörer. Denna tidigare forskning har använts för att placera studien i en global politisk kontext.

Magnus Jerneck och Janerik Gidlund (2001) undersöker hur regioner, oberoende av sina nationalstater, i allt större utsträckning arbetar för sina intressen inom EU och vad det innebär för medlemsstaterna (2001, s. 18). Traditionellt har svenska subnationella aktörer främst agerat inrikespolitiskt. Detta har förändrats i takt med internationaliseringen och den ökade europeiska samverkan. Antalet subnationella nätverk och förbindelser har de senaste decennierna ökat kraftigt (2001, s. 52). Det första kontoret som skulle företräda en stads intressen i Bryssel etablerades 1984 och från slutet av 80-talet har antalet stigit snabbt – 1998 fanns det närmare 200 kontor (2001, s. 63–64). Att regionerna bedriver egen politik i EU har aktivt motarbetats av många stater och agerandet har ansetts utmana statens monopol över

utrikespolitiken. Med tiden har dock samarbetsformer utvecklats och regioner ses numera som en naturlig del av EU-politiken (2001, s. 66–69).

Michele Acuto (2013) undersöker hur London har fått utökad kapacitet för att bedriva vad han benämner ”världspolitik”. Acuto visar att Greater London Authority (GLA), en myndighet som instiftades år 2000 för att sköta stadens övergripande administration, har en stor roll i denna ökade kapacitet (Acuto 2013, s. 288, 296). Acuto argumenterar för att statens hierarkiskt uppbyggda system, samt dess mångfacetterade ansvar, gör att dess politiska agerande generellt är långsamt och endast kan utföras inom begränsade ramar. Londons framgångsrika medverkan i klimatnätverket C40 och stadens självständiga internationella förhandlingar om OS 2012 är enligt Acuto exempel på hur städer i allt högre utsträckning ägnar sig åt internationell politik (2013, s. 307–310). Även Benjamin R. Barber (2013) understryker städers centrala ställning i samtidens internationella politiska frågor. I kontrast till Jerneck och Gidlund problematiserar Barber inte denna utveckling. Istället menar han att systemet med nationalstater är dysfunktionellt: långsam politik och utdragna konflikter stater emellan är problematiskt i en globaliserad värld. Nationalstaterna borde enligt honom ges mindre utrymme i internationell politik, istället ska städerna fungera som globala aktörer i långt högre utsträckning än idag (2013, s. 10–12).

2 Teori

Teoriavsnittet är uppdelat i två delar. I del ett presenteras teorier om *den globala staden*, vilka används för att undersöka Karlshamns agerande. I del två behandlas konceptet *statskapacitet*. Konceptet används för att analysera hur statens ställning och möjligheter att genomdriva sin politik påverkas av det aktuella fallet.

2.1 Den Globala Staden

Det samtida studiet av globala städer tog form 1982 då John Friedmann och Goetz Wolff identifierade ett skifte i styrning och organisering av arbetsfördelning och kapital, en trend som skapats genom framväxten av multinationella företag. De flöden som dessa multinationella företag gav upphov till hade en starkare förankring till städerna de verkade inom än till staten (1982, s. 322). Den grundläggande idén med konceptet, som vidareutvecklats av Saskia Sassen, är att storstäder i egenskap av att vara centrum för politik, ekonomi, handel och kultur i allt större utsträckning tar plats på den globala arenan (Sassen 2001, s. 3–4).

Inom urban- och samhällsgeografisk forskning uttrycks återkommande att nationalstaten, efter mer än 350 års dominans, nådde sin höjdpunkt under 1900-talet. Under nationalstatens storhetstid hade städer relativt lite att göra med internationella relationer och utrikesaffärer – något som har förändrats under de senaste decennierna. Städer fungerar nu, i allt högre grad, som globala aktörer (Ljungkvist 2014a, s. 32). Flera forskare uttrycker det som att 2000-talet kommer att vara ”städernas århundrade” (Barber 2013, s. 4–5, Ljungkvist 2014a, s. 32, McCarney 2019, s. 17–18). I uppsatsen har vi använt konceptet den globala staden för att belysa och analysera de processer som gör det möjligt för städer att fungera som internationella politiska aktörer (jfr. Curtis 2014, s. 21).

I globala städer råder en hög koncentration av globalt integrerade och betydelsefulla näringar, såsom bankväsende, informations- och kommunikationsteknik och turism. De globala städerna fungerar som huvudkontor för globala handelsföretag och som centrum för kunskap och kultur. Arbetsmöjligheterna inom globala städer leder till en stor inflyttning av inhemsk och utländsk arbetskraft. I och med koncentrationen av internationellt betydelsefulla verksamheter och resurser har globala städer möjlighet att påverka och styra globala handels-, investerings- och

befolkningsflöden (Clark – Moonen 2017, s. 3). I egenskap av aktörer på den internationella arenan påverkar och formar globala städer internationella relationer och därmed världsmarknaden (Curtis 2014, s. 19). Sassen uttrycker det som att globala städer är med och producerar det globala ekonomiska systemet (2001, s. 348–349).

Understrykas bör att städer även tidigare har haft stort internationellt inflytande. Exempelvis kan det argumenteras för att en av världens mest globala städer, London, hade större inflytande när det brittiska imperiet var som mäktigast, än idag. Det som är specifikt med den nuvarande tidsperioden är, som tidigare nämnt, att städernas inflytande ökar efter en period då nationalstaten har varit starkt dominerande. Det är utifrån denna period, med den tekniska och politiska utveckling som har skett de senaste decennierna, som den globala staden ska förstås (Sassen 2001, s. 354).

Den globala stadens framväxt relaterar till processer som är tätt sammanlänkade med globalisering – ett omtvistat begrepp. Enkelt uttryckt innebär globalisering att människor och platser allt mer kopplas samman och dialektalt påverkas av varandra (Sørensen 2017, s. 424). Globala städer både möjliggörs av och förstärker den transnationella sammanflätning av ekonomi, institutioner och aktörer som globaliseringen innebär (Sassen 2005). Den globala staden har alltså gemensamma beröringspunkter med globaliseringen men de två koncepten bör inte likställas. Den globala staden kan snarare ses som en fördjupning av globaliseringens rumsliga struktur.

2.1.1 Globala nätverk

En viktig del av globala städernas utveckling och inflytande är de globala nätverk som de ingår i. Globala nätverk beskrivs som ett konstant flöde av information, kapital, handel, varor och tjänster där städerna utgör knutpunkter. Globala städer har en starkare strategisk ställning gentemot ”vanliga” städer tack vare sin höga koncentration av kunskap, infrastruktur och tjänster. Det betyder dock inte att den ”vanliga” staden saknar betydelse för nätverken (Román 2010, s. 74). Nätverken skiljer sig åt både institutionellt och kulturellt. Städerna står i centrum men Castells (2004) menar det även kan finnas statlig närvaro inom nätverken: dels som inblandad part som utgör en av knutpunkterna, dels som en styrande kraft som genom regleringar och direktiv till viss del kan påverka nätverken (2004, s. 3–82).

Globala nätverk efterfrågar och möjliggör städernas aktörskap inom en rad olika områden. Exempelvis anser FN och flera andra internationella organisationer att städerna behöver vara drivande i arbetet med globala utmaningar såsom fattigdomsbekämpning och arbetet mot klimatförändringarna (Ljungkvist 2014a, s. 34–37). Även den ökade urbaniseringen av världens befolkning gör att globala nätverk blir

allt mer nödvändiga. Vi blir i och med urbaniseringen i allt högre utsträckning beroende av ett globalt infrastrukturellt system genom vilket exempelvis energi, vatten, livsmedelsdistribution, handel och finans samordnas. Städerna har, tack vare den tidigare nämnda koncentrationen av betydelsefulla näringar, tydliga roller som knutpunkter i dessa nätverk. I takt med att dessa infrastrukturella system växer förväntas även städernas betydelse göra det (Ljungkvist 2014a, s. 43).

Castells (2004) menar att möjligheten att vara en del av dessa globala nätverk har bidragit till förändrade maktrelationer mellan stad och stat. Medan äldre former av informationsspridning var mestadels centraliserad, med staten som huvudaktör, är dagens kommunikationsmöjligheter nästintill oändliga. En mängd olika aktörer kan därmed utöva inflytande och samverka med varandra (2004, s. 5–6). Städernas stärkta position visar sig bland annat i att det blir allt vanligare för städer att föra vad som skulle kunna liknas vid en självständig utrikespolitik. Exempelvis ingår städer internationella avtal och utformar självständiga säkerhetssystem¹. När städerna, som självständiga aktörer, ingår internationella samarbeten innebär det i förlängningen att de utmanar nationalstatens position som den institution som ensamt har kapacitet att styra över landets samlade intressen (Román 2010, s. 74–75).

Det allt mer utbredda fenomenet att städer självständigt från staten interagerar genom en egen utrikespolitik kallas för mikrodiploati, substatsdiploati, perforerad suveränitet eller det mest vedertagna: paradiploati (Mingus 2006, s. 580–583).

¹ Ett exempel på detta är nätverket *Mayors for Peace* där närmare 8000 städer från 165 länder finns samlade. Gruppens främsta syfte är att arbeta för varaktig världsfred. *Mayors for Peace* kan sägas ha stort internationellt inflytande då gruppen har rådgivande status vid ECOSOC, FN:s ekonomiska och sociala råd (*Mayors for Peace*). Ett annat exempel är C40, ett nätverk av 97 globala städer som tillsammans arbetar för att bromsa klimatförändringarna (C40). C40 som en ledande aktör inom klimatpolitik (Bouteligier 2014, s. 62–64). Ett tredje exempel är Eurocities, som samlar 190 städer från Europa för att tillsammans bevaka sina intressen inom EU (*Eurocities*). Vad gäller säkerhetspolitik har exempelvis New York en egen kontraterrorismenhet som är större än flertalet nationella säkerhetstjänster. Stadens säkerhetsverksamhet, som bl.a. består av en egen underrättelsetjänst, är självständig från den nationella nivån (Ljungkvist 2014b, 8–9).

2.2 Statskapacitet

Att mäta och analysera statskapacitet är en aktivitet många statsvetare redan ägnat sig åt. Hur begreppet definieras och används skiljer sig åt mellan olika forskare, men konceptet är tänkt att användas för att mäta statens kapacitet att utföra sina funktioner.

Till att börja med krävs en definition av staten. Det existerar många definitioner av stat och de sträcker sig från ett minimalistiskt synsätt till allt mer omfattande ramverk. En av de mest använda definitionerna formulerades av Max Weber (Poggi 2017, s. 68). Weber menar att staten skiljer sig från andra institutioner främst genom sitt våldsmonopol. Staten är, inom sitt territorium, den enda mänskliga sammanslutning som framgångsrikt har våldsmonopol (Weber 1978, s. 54–56).

I linje med Lindvall och Teorell (2016), betraktar vi våldsmonopolet som en del av statsmakten, men inte som dess primära definition. I denna uppsats ska staten ses främst som en *funktion* som inom sitt territorium utövar politisk makt (2016, s. 13–14). Denna konceptualisering är vald då uppsatsens fokus är just statens kapacitet att genomdriva sin vilja. Användningen går även i linje med hur forskare som mäter statskapacitet ofta ser på staten, nämligen som en ”organisation med förmågan att upprätta och implementera regler” (Berwick – Christia 2018, s. 72–73, vår översättning).

En definition av staten som inte bara inkluderar förmågan att *upprätta* regler är den av Robert Dahl (1998, s. 41). Han definierar stat som en sammanslutning som kan säkerställa att dess regler *följs* av alla över vilka den påstår sig ha juridisk rätt. Denna definition är mer omfattande än vår primära och används för att nyansera diskussionen kring de åtgärder svenska staten har vidtagit i det aktuella fallet.

Hur mäts då statskapacitet? Michael Mann (1984) menar i en tongivande artikel att statskapacitet i moderna kapitalistiska stater främst bör mätas i infrastrukturell makt. Infrastrukturell makt definieras som ”the capacity of the state to actually penetrate civil society, and to implement logistically political decisions throughout the realm” (1984, s. 189). Även Lindvall och Teorell betraktar statskapacitet som en form av makt, mer specifikt statens förmåga att få samhällsaktörer att göra något de annars inte skulle ha gjort². Vidare menar Lindvall och Teorell att statskapaciteten kan uppskattas genom att jämföra samstämmigheten mellan förslag och

² Med makt syftar de följaktligen på maktens så kallade första ansikte: A har makt över B i den utsträckning A kan få B att göra något hen annars inte skulle göra (Dahl 1957). Detta sätt att förstå makt fungerar bra för att undersöka relationen mellan statens och stadens handlande och resultatet av detsamma, samt vilken aktör som kan genomdriva sin vilja (jfr. Teorell – Lindvall 2016, s. 5–6). Det är denna definition av makt vi använder oss av i uppsatsen.

utfall. För att uppnå så hög samstämmighet som möjligt har staten tre policyinstrument till sitt förfogande; (1) tvång, (2) incitament och (3) propaganda. För att förklara skillnaden mellan de tre ställer Teorell och Lindvall upp alternativen utifrån en nyttofunktion: (1) Tvång innebär att staten kan straffa aktörer så att kostnaden för det oönskade alternativet blir högre än för det önskade. (2) Incitament innebär det motsatta till tvång, det vill säga att staten belönar aktörer som agerar ”rätt”, så att vinsten av det önskade alternativet blir högre än för det oönskade. (3) Propaganda innebär att staten genom information försöker ändra aktörernas preferenser, så att den subjektiva nyttan blir högre för det önskade alternativet än det oönskade (Lindvall – Teorell 2016, s. 4–8, 16–18).

Effektiviteten för dessa tre policyinstrument beror i sin tur på vilka och hur mycket resurser staten har till sitt förfogande, samt hur dessa används. Resurserna kan utgöras av inkomster, humankapital och information. Lindvall och Teorell betonar att statskapacitet i sig inte kan mätas då denna består av komplexa samband mellan policyinstrument och utfall. Dock kan förhållandet mellan policyinstrument, resurser och utfall teoretiseras och uppskattas (2016, s. 18).

3 Metod och material

3.1 Metod

Vi har i vår undersökning gjort en enfallsstudie. Fokus har legat på att identifiera vilka mekanismer som kan förklara Karlshamns beslut att gå emot statens direktiv och upplåta sin hamn för Nord Stream 2. Undersökningen av det enskilda fallet är i det här läget tänkt att belysa ett generellt fenomen – en eventuell förändring av maktrelationen mellan staten och staden. För att på djupet kunna undersöka olika aspekter av detta enskilda fall har vi valt att göra en kvalitativ studie (jfr. Gerring 2009, s. 646–647).

För att kunna utföra studien behövde vi först identifiera vilken typ av fall ”Nord Stream 2 i Karlshamn” utgör. Något som står klart är att Karlshamn är en liten stad som inte är ett centrum för vare sig tjänster, handel eller industri (Addendi 2017, s. 23). Karlshamn är därmed inte en global stad och kan inte heller sägas ha en betydande position bland svenska städer. Följaktligen råder det ogynnsamma omständigheter för att teorin om den globala staden ska kunna appliceras på Karlshamn (jfr. Esaiasson m.fl. 2017, s. 160). Vi menar att det inte heller finns någon uppenbar anledning att förvänta sig att en stad som Karlshamn ska gå emot sin stats intressen. Kommunen är, för att ekonomiskt möta en växande befolkningssmängd, beroende av statsbidrag och den kommunalekonomiska utjämningen (Karlshamns kommun 2019). Ändå gjorde Karlshamn just detta. Vår hypotes är att detta beslut går att förklara med att det även i Karlshamn finns tendenser från den maktförändring som städernas globalisering innebär – trots de ogynnsamma omständigheterna. Vi menar därför att det hela rör sig om ett kritiskt fall under ogynnsamma omständigheter. Om vi får stöd för vår hypotes kan teorin om att den globala staden medför ett maktskifte mellan stad och stat stärkas (jfr. Gerring 2009, s. 659). Eftersom vår undersökning tar avstamp i teorier om globala städer och utförs under ogynnsamma omständigheter har vår ansats även en teoriutvecklande karaktär (Esaiasson m.fl. 2017, s. 43).

För att undersöka vår första frågeställning *om* och i sådana fall *hur* konceptet den globala staden relaterar till Karlshamns beslut att gå emot svenska statens direktiv har vi utgått från begreppet som myntades av Saskia Sassen. Därefter har vi använt oss av förklarings teorier om hur den globala staden verkar, det vill säga genom globala nätverk, och applicerat dessa på vårt empiriska fall. Eftersom konceptet den

globala staden saknar en vedertagen operationalisering har vi själva valt att systematisera appliceringen av förklarings teorierna genom att undersöka fallet i tre steg:

Inledningsvis är det (1) nödvändigt att undersöka huruvida det finns ett globalt nätverk närvarande i processen. Om så inte är fallet omkullkastas vår hypotes. Om så är fallet får (2) den roll som Karlshamn har spelat i nätverket stor betydelse för *hur* nätverket har påverkat. Om Karlshamn haft en *aktiv* roll i det eventuella nätverket menar vi att tendenser från den globala staden kan skönjas *inom* kommunen. Om Karlshamn däremot haft en *passiv* roll i det eventuella nätverket menar vi att det globala nätverket kan ses som en extern påverkan. För att (3) utmana vår hypotes, har vi undersökt och diskuterat betydelsen av lokala faktorer som till synes inte relaterar till fenomenet globala staden.

För att besvara den andra delen av vår frågeställning har vi använt oss av statskapacitet som verktyg, för att undersöka hur statens ställning påverkas av den pågående strukturella förändringen. Vi menar att statskapacitet lämpar sig bra som verktyg då teorin behandlar statens möjligheter till att utöva makt, just den aspekt av maktutövande som är relevant i detta fall.

Vi är medvetna om att det är svårt att dra generaliserande slutsatser utifrån en enfallsstudie. Fallet Karlshamn är dock, såvitt vi känner till, det enda nutida svenska exemplet på att en stad går emot statens direktiv i en fråga av den här betydelsen. Vi anser därför att fenomenet är väl värt att undersöka och utför både empiriska och teoretiska diskussioner med ambition att utveckla förståelsen av fallet och dess följder. För att stärka validiteten för vår studie testar vi som nämnt även förklaringsmodeller utanför vårt teoretiska ramverk.

3.2 Material

För att analysera fallet har vi använt oss av både primär- och sekundärkällor. Primärkällor utgörs av protokoll från kommunmöten, uttalanden från regeringen, SOU-rapporter, samt den försvarspolitiska utredning som gjordes i anslutning till det aktuella fallet. I form av officiella dokument, som är författade i relation till den analyserade händelsen, anser vi våra primärkällor tillförlitliga vad gäller äkthet och samtidighet. SOU-rapporterna och den försvarspolitiska utredningen är dessutom utförliga och väl underbyggda med fakta och forskning, vilket ökar deras reliabilitet. Samtidigt är det viktigt att minnas att avsändaren kan ha egna intressen av att framställa saker på ett visst sätt: källan kan vara så kallad tendentiös. Detta

är något vi har tagit med i beräkningen för samtliga källor. Inte minst i fråga om de kommunala dokumenten som främst utgörs av minnesanteckningar där mer utförliga resonemang i regel saknas (Esaiasson m.fl. 2017 s. 291–296). Vi har därför kritiskt granskat informationen och om möjligt jämfört olika källor.

De sekundärkällor som används är tidningsartiklar med information om det aktuella fallet. Information från artiklarna används främst för att fastställa själva händelseförloppet och vi har använt stora tidningar som anses ha god trovärdighet. Ett stort antal, av varandra oberoende, källor har bekräftat varandra ifråga om vad det är som har hänt. Vi anser därför att vi kan sätta god tilltro till att vi har fått sanningsenlig information om fallet (Esaiasson m.fl. 2017, s. 292–293).

Ett källkritiskt problem är att den interna beslutsprocessen från beslutsfattare i Karlshamn inte finns tillgänglig. Det är omöjligt för oss som utomstående att veta varför beslutet egentligen togs och vi kan bara analysera utifrån det som har kommunicerats utåt. För att få mer information hade vi kunnat genomföra intervjuer med ansvariga beslutsfattare. Problemet med sanningsenligheten hade dock kvarstått. Vi anser dessutom att den begränsade tidsperiod vi har haft på oss att genomföra studien utnyttjades bättre genom en djup analys av det material som redan fanns tillgängligt. Eftersom det är själva beslutet och dess implikationer som analyseras anser vi att det tillgängliga materialet har varit tillräckligt.

3.3 Avgränsningar

Eftersom vår forskningsfråga rör ett enskilt händelseförlopp, som har utspelat sig under en begränsad tid, har vi avgränsat oss till material om det enskilda fallet, samt material som kan berätta om det parallella händelseförloppet på Gotland. Eftersom vi har undersökt fallet utifrån den svenska kontexten har vi i skildringen av händelsen framförallt använt oss av den nationella rapporteringen av fallet. Utomstående aktörer, så som Gazprom, har använts för inhämtning av information som är relevant för diskussionen. Vi har däremot inte analyserat fallet utifrån utländska aktörers perspektiv utan fokuserat på händelseförloppet utifrån en svensk synvinkel.

Vi har heller inte utrett huruvida Nord Streams aktiviteter faktiskt utgör en säkerhetspolitisk risk. Detta eftersom frågan faller utanför studiens syfte. Vidare har vi valt att endast analysera projektet Nord Stream 2, trots att svenska hamnar användes även år 2012, när Nord Stream 1 byggdes. Denna avgränsning gjordes därför att Nord Stream 1 byggdes i en annan politisk situation. Det dåvarande internationella

politiska läget ansågs från Sveriges sida inte utgöra en grund för säkerhetspolitiska motsättningar och regeringen var inte inblandad i frågan. Beslutet om att ingå avtal togs på tjänstemannanivå utan vidare politiska diskussioner (Alfredsson – Torvinen, 2017). Nord Stream 1 är relevant för möjliggörandet av Nord Stream 2, men projektet innebär inte någon motsättning mellan stad och stat i en svensk kontext.

Paradiplomati (alternativt substatsdiplomati, mikrodiplomati, perforerad suveränitet) är ett utbrett forskningsfält som uppstod ungefär vid samma tidpunkt som forskningsfältet kring den globala staden. De två inriktningarna har utvecklats parallellt och flera likheter går att finna, inte minst argumentet att globaliseringens processer har lett till att statens ställning inte längre är lika självklar (Mingus 2006, s. 580–583). Vi är medvetna om att paradiplomati skulle kunna fungera som en givande teori, men har valt att stanna vid omnämmandet av teorin då denna fokuserar på samtliga subnationella aktörer. Den globala staden däremot har en tydlig inriktning mot just staden och därmed en högre relevans för vårt syfte (jfr. Acuto 2013, s. 290).

4 Resultat

Resultatdelen är uppdelad i två delar. Under 4.1 diskuterar vi på vilka sätt den globala staden kan relateras till fallet Karlshamn. Under 4.2 undersöker vi vad fallet innebär för relationen mellan stat och stad samt för den svenska statskapaciteten.

4.1 Den Globala staden

4.1.1 Nord Stream som globalt nätverk

Bakom förverkligandet av Nord Stream 2 står ett antal direkt och indirekt inblandade aktörer: huvudföretaget Gazprom (Moskva, Ryssland), projektföretaget Nord Stream 2 AG (Zug, Schweiz) och investerare såsom Shell (Haag, Nederländerna), ENGIE (Paris, Frankrike), OMV AG (Wien, Österrike), Uniper SE (Düsseldorf, Tyskland), Wintershall Dea (Kassel, Tyskland). Utöver detta även underleverantörer såsom WASCO AS (Gebeng, Malaysia) och Blue Water Shipping A/S (Esbjerg, Danmark) med flera (Nord Stream AG1, WASCO AS, 2017). Mellan dessa inblandade aktörer sker onekligen ett flöde av bland annat kapital och information och i enlighet med Román och Castells definitioner utgör således samarbetet ett globalt nätverk där flera olika geografiska platser knyts samman (jfr. Román 2010, s. 74, Castells 2004, s. 3–5). Bland dessa aktörer finns företag vars huvudkontor är baserade i Paris som rankas som en av världens mest inflytelserika globala städer (Kearney 2020, Sassen 2005, s. 37, Smith 2005, s. 49) samt Wien och Moskva, som uppskattas vara två av världens cirka 20 mest inflytelserika globala städer (Kearney 2020).

4.1.2 Karlshamn och de globala nätverken

Karlshamn har utformat en vision med målet att kommunen ska växa till 50 000 invånare. Som ett led i den processen vill kommunen etablera nya företag och attrahera fler invånare (Karlshamns kommun 2019). Något som kommunen framhåller när den argumenterar för sin attraktionskraft är just den stora djuphamn som använts i affären med Nord Stream. De ”starka kopplingar till östra Europa” (Karlshamn Näringsliv 1) som hamnen innebär, samt de många transportaktörer

som är hemmahörande i Karlshamn och som bedriver verksamhet via Baltikum och Asien, framläggs som fördelar för kommunen (Karlshamn näringsliv 1).

Den som vill läsa mer om kommunens näringsliv hänvisas till en engelskspråkig hemsida som heter Business Blekinge. Business Blekinge presenteras som ett samarbete mellan Blekinges kommuner och ett antal andra aktörer med syfte att inspirera företag att etablera sig eller att investera i länet (Karlshamn näringsliv 2). På hemsidan presenteras ytterligare tre nätverk samordnar lokala, regionala, nationella och internationella företag och personer och har mellan ett fyrtio- och ett åttiotal medlemsorganisationer vardera (Blue Science Park, Business Blekinge, Techtank). Önskan om fler internationella samarbeten visar sig också när kommunen uttalar sig om den internationella uppmärksamhet som affären med Nord Stream blivit föremål för. Uppmärksamheten framställs som positiv eftersom den anses ge större möjligheter till fler internationella affärer (Karlshamns hamn).

Det är tydligt att Karlshamn är en del av nationella och internationella nätverk och att deltagandet i dessa anses bidra till en önskvärd utveckling. På kommunens hemsida framställs staden som en viktig knutpunkt i dessa nätverk (Román 2010, s. 74). Karlshamn visar, dels genom direkta hänvisningar, dels genom att skriva på engelska, att kommunen önskar fler internationella samarbeten.

4.1.3 Karlshamn i Nord Streams nätverk

I fallet med Nord Stream tydliggörs att global samordning av infrastruktur är nödvändig. Gazprom är, för att kunna bygga gasledningen, beroende av att använda hamnar i andra stater (Sandström, 2018). Karlshamn, tack vare sin strategiska position och sin för situationen väl anpassade infrastruktur, var alltså en av de aktörer som blev en del av detta stora internationella projekt.

Vad har då Karlshamns medverkan inneburit? Inom det globala nätverket har Karlshamn haft en jämförelsevis passiv roll. Medan företag baserade i bland annat de globala städerna Paris och Moskva driver projektet kan lilla Karlshamn³ ses främst som en kugge i hjulet. Karlshamns hamn har använts för att förvara rörledningar. I övrigt har kommunen, så vitt vi känner till, inte haft något inflytande över projektet. Vi menar att Karlshamn i detta fallet har fungerat som en liten nod i ett globalt nätverk där större aktörer utgör de centrala knutpunkterna. Karlshamn har underlättat Gazproms globala arbete och kan därför sägas vara en bidragande faktor till bland annat Moskvas globalisering.

³ Även i ett befolkningsmässigt litet land som Sverige hamnar Karlshamn först på plats 81 bland Sveriges kommuner. Kommunen har 32 000 invånare (Sveriges kommuner) att jämföra med Paris 2,2 miljoner (World Population Review 2020a) och Moskvas 12,5 miljoner (World Population Review 2020b).

Att Karlshamn har kunnat ta del av detta globala nätverk är således möjligt främst tack vare *andra* aktörers globalisering och transnationella projekt (jfr. Sassen 2005). Värt att reflektera kring är i sammanhanget vad globala städers utveckling innebär för mindre aktörer. Vad leder det till för städer som Karlshamn – och för deras stater – när globala städer ökar sitt inflytande och utvidgar sina internationella nätverk? I det aktuella fallet med Nord Stream är det tydligt att fallet har fått stora inrikespolitiska konsekvenser i Sverige. Att Karlshamn har upplåtit sin hamn för ryska intressen innebär att Karlshamn har skapat internationella relationer på substatlig nivå (Curtis 2014, s. 19) tvärtemot den svenska statens direktiv. Karlshamn har följaktligen, i linje med Ljungkvists resonemang (2014a, s. 43) agerat som en global aktör fristående från svenska staten.

Detta *utan* att ha det internationella inflytande som en global stad har. Den maktobalans som existerar mellan globala och icke-globala städer behöver följaktligen problematiseras, inte bara på nationell nivå⁴, utan även mellan städer över statsgränserna. Den ojämlika tillgång till makt och resurser som råder mellan en global miljonstad och en liten icke-global stad kan nämligen sägas bli än mer komplicerad när städerna inte delar nationella intressen. Att Sveriges regering anser rikets säkerhet vara hotad av den affär som Karlshamn gjorde med utländska aktörer är en tydlig illustration av denna problematik.

4.1.4 Enskild händelse eller del av en större trend?

Vi har hittills argumenterat för tre saker. För det första att projektet kring Nord Stream 2 utförs av ett globalt nätverk. För det andra att Karlshamn, i och med Nord Streams behov av kommunens hamn, är en del av detta nätverk. Blotta konstaterandet av inblandningen av ett globalt nätverk räcker inte till för att bekräfta vår hypotes, men kan utan tvivel ses som en nödvändighet i processen att undersöka den. Vidare, för det tredje, har vi funnit att Karlshamn framhäver sina starka kopplingar till omvärlden som en attraktionskraft. Denna ambition om att växa med hjälp av internationellt samarbete inkluderar bevisligen, med tanke på stadens agerande, globala nätverk. Något som talar emot vår hypotes är att vi ännu inte kunnat påvisa att det rör sig om tendenser med ursprung i en bredare trend. Vad talar exempelvis för och emot att Karlshamn tog en enstaka ekonomiskt fördelaktig möjlighet, som presenterades enbart på grund av kommunens geografiska placering?

⁴ I Sverige har t.ex. den så kallade Stockholmsfixeringen varit under diskussion. Stockholm är den enda svenska staden som, enligt vissa index, utifrån vissa aspekter kan ses som global (Kearny 2020). Vad som kan konstateras är att Stockholm är Sveriges maktcentrum. Kritiken mot Stockholmsfixeringen lyder bland annat att den politiska och finansiella maktens lokalisering i Stockholm, samt det faktum att mediebevakningen till stor del bedrivs utifrån ett huvudstadsperspektiv, är till nackdel för övriga landet. Som ett led i att åtgärda detta har bland annat vissa statliga myndigheter flyttats till annan ort (se t.ex. Mårtensson – Öbrink 2018, Palm 2019).

Ett relevant fall att uppmärksamma i sammanhanget är Lysekil, en annan svensk kommun som fått kritiserade internationella förfrågningar i en nära samtid. Det var år 2017 som den mindre tätorten fick nationell uppmärksamhet när flera av kommunens ledande politiker ställde sig positiva till ett kinesiskt hamnprojekt. En kinesisk affärsgrupp ville bygga nordens största containerhamn i kommunen, med en rad infrastrukturella satsningar som följde. Hamnen skulle vara en del av Kinas så kallade Nya Sidenväg, ett gigantiskt infrastrukturellt projekt som håller på att binda samman stora delar av världen. Precis som i Karlshamn fick Lysekils planer kritik och flera Kina-experters menade att den kinesiska närvaron skulle innebära en säkerhetspolitisk risk för Sverige (Erskog 2017). I detta fallet avbröts projektet från kinesiskt håll efter stor negativ uppmärksamhet i media och på sociala medier. Detta beklagades av Lysekils kommunalråd, som gärna hade sett att möjligheterna till en kinesisk hamn utreddes vidare (Grill 2018).

Något som kan konstateras är att kommuners strategiska läge eller infrastruktur kan leda till att de blir intressanta samarbetspartners för internationella och globala nätverk. Även om Stockholm är den enda svenska stad som idag finns med i internationella index över städer som är eller är på väg att bli globala (Kearney 2020) har som nämnt bland annat Karlshamn, Gotland, Norrköping och Lysekil haft möjlighet att bli aktörer på den globala arenan (jfr. Ljungkvist 2014a, s. 32). Att hävda att dessa fyra kommuner har varit med och producerat det globala ekonomiska systemet skulle vara att gå för långt. Kommunerna har dock helt klart haft betydelse i möjliggörandet av globala nätverks affärer. Därmed har kommunerna haft en reell möjlighet att vara med och forma delar av det globala ekonomiska systemets utveckling (jfr. Sassen 2001, s. 348–349). I och med globaliseringens allt mer sammanflätade ekonomi och handel är en utveckling där internationella aktörer i allt högre utsträckning söker sub-nationella kontakter högst trolig (Sassen 2005).

4.1.5 Kommunal självstyrelse – en alternativ förklaringsfaktor?

I Sverige är kommunal självstyrelse grundlagsstadgat och utgör en grundsten för förverkligandet av den representativa demokratin (SOU 2008:125, s. 531) samt syftar till att öka medborgarinflytandet (SOU 1996:129, s. 130). Kan det faktum att Sveriges lagstiftning ger stöd för kommuner att besluta om lokala angelägenheter i demokratisk anda resolut ligga till grund för Karlshamns agerande?

I kommunallagen specificeras ramverket inom vilket kommunerna har rätt att styra. Bland annat ges det uttryck för lokaliseringsprincipen som fastställer att: ”Kommuner och landsting får själva ha hand om angelägenheter av allmänt intresse som har anknytning till kommunens eller landstingets område eller deras medlemmar” (SFS 2019:835, 2 kap 1§).

Lokaliseringsprincipen är formulerad som en positiv rättighet, det vill säga att kommunerna själva har rätt att besluta om frågor som rör dem. Formuleringen kan dock även tolkas som en begränsning av det kommunala självstyret: de kommunala uppgifterna bör normalt inte sträcka sig utöver frågor som rör de egna invånarna eller kommunens geografiska gränser (SOU 2007:95, s. 208–209). Samtidigt som Nord Stream 2 har en geografisk förankring till Karlshamns hamn argumenterar regeringen för att frågan har påverkan för hela landets säkerhetspolitiska intressen. Trots detta konstaterar försvarsminister Peter Hultqvist att regeringen inom nuvarande lagstiftning inte har kunnat styra över hur kommunen ska agera i frågan (Aftonbladet TV, 2017).

Det blir i sammanhanget relevant att resonera kring de olika utfallen som blev i de tre tillfrågade kommunerna Karlshamn, Norrköping och Gotland. De tre kommunerna handlade utifrån samma juridiska ramverk och fick samma information av regeringen, men kom ändå fram till olika beslut. Norrköpings beslut om avslag hänvisades till försiktighetsprincipen och kommunen menade att förnyade säkerhetsbedömningar under en längre period inte var önskvärt (Roslund, 2017). Gotland avslag Gazproms begäran om att använda Slite Hamn efter ett informationsmöte med Sveriges utrikesminister och försvarsminister (Region Gotland, 2016). Karlshamn, å andra sidan, som deltog i samma informationsmöte valde att genomföra projektet trots regeringens avrådan (SvD 2017).

Detta talar för att kommunal självstyrelse inte resolut ligger till grund för att förklara Karlshamns beslut, utan att det finns fler relevanta faktorer med i spelet. Dock bör understrykas att kommunal självstyrelse i den svenska kontexten utgör en vital del genom att producera *möjligheten* för städer att självständigt delta i globala nätverk. Med detta inte sagt att kommunalt självstyre är den ideala modellen för maktindelning i syfte att möjliggöra stadens deltagande i globala nätverk. Det bör noteras att det finns andra modeller av maktindelning som kan förväntas ge både bättre och sämre förutsättningar för städer till självständig styrning. Vi har, inom ramen för denna uppsats, dessvärre inte haft möjlighet att närmare utreda vad de olika maktdelningsprinciperna leder till ifråga om självstyre.

Vilka är då dessa övriga relevanta faktorer som finns med i spelet? För att identifiera dessa och således möjligen hitta förklaringar som kan konkurrera med vår hypotes, har vi undersökt den lokala kontexten i Karlshamn vid beslutsfattandet, närmare bestämt: den ekonomiska aspekten.

4.1.6 Den ekonomiska aspekten – en alternativ förklaringsfaktor?

Att upplåta sin hamn för Nord Stream 2 motiverades från Karlshamns sida med att det skulle innebära upp till 140 extra anställningar i hamnen samt ökad sysselsättning för andra lokala företag. Detta förväntades generera ekonomisk vinst för kommunen (Granlund 2017, Karlshamns Hamn). Hur såg då den ekonomiska situationen ut för Karlshamn under år 2016?

Kommunen hade under året en stabil ekonomi med ett överskott på över 15 miljoner kronor. På grund av en positiv befolkningsutveckling förutspåddes dock att nästkommande år skulle bli ekonomiskt utmanande med ökad belastning för välfärdsfunktioner såsom sjukvård, äldreomsorg och skola. Som svar på denna utmaning satte kommunen upp verksamhetsmål. Ett av målen var att kommunen skulle ge utrymme för och främja företagsamhet och entreprenörskap med syftet att förbättra ekonomin (Karlshamns kommun 2016, s. 5–18).

Utifrån detta är det troligt att ekonomiska incitament låg till grund för Karlshamns beslut att upplåta hamnen. För att kunna svara mot den växande befolkningen behövde kommunen utöka den kommunala kassan och möjligheten som presenterades med Nord Stream 2 var ett förslag i linje med kommunens mål om att ge utrymme för företagsamhet och entreprenörskap.

Med den ekonomiska aspekten i ryggen låg två alternativ på bordet för Karlshamn. Det första alternativet var att ingå avtal med nätverket och således förvänta sig nya arbetstillfällen samt intäkter på minst 100 miljoner kronor (Lindeborg 2016). Det andra alternativet var att ta det erbjudande om kompensation för uteblivna intäkter som regeringen föreslagit, så kallade ”tillväxt- och utvecklingsbefrämjande åtgärder” (SVT 2016). Närmare detaljer om utformning, storlek och inriktning för dessa ”åtgärder” var vid beslutsfattandet inte färdigställt (SVT, 2016) vilket förslagsvis gör nätverkets konkreta förslag mer attraktivt.

Tidsramen för handlandet blir således en faktor inom den ekonomiska aspekten som kan ha påverkat Karlshamns agerande i frågan. Även mer generellt kan detta utgöra en aspekt där de globala nätverken har förmågan att konkurrera med staten. Detta får även stöd i tidigare forskning av Acuto (2013) och Barber (2013). I enlighet med Acuto kan statens oklara besked härledas till en systematisk trögrörlighet. På grund av statens hierarkiska struktur och mångfacetterade ansvar blir dess politiska agerande generellt sett långsamt och begränsat (2013, s. 288, 296) till skillnad från nätverken som onekligen har ett mer fritt spelrum i avseendet. Barber instämmer i denna argumentation och menar att statens långsamma politiska processer är dysfunktionella och obsoleta i samtidens globaliserade värld (2013, 10–12).

Det går dock, å ena sidan, att argumentera för att svenska staten i detta fall *reagerade* på nätverkens *agerande*, och att en tidsaspekt därmed genererar en

orättvis jämförelse. Å andra sidan har ansökan som inkom i september 2016 föregåtts av samråd med svenska myndigheter med start redan 2013 (Nord Stream AG, 2016) och det kan därför anses trögrörligt när försvarsminister Hultqvist i december 2016 inte är mer specifik än att det ”framtidsmässigt” ska föras diskussioner om ”eventuell” ekonomisk kompensation (SVT 2016).

Vi har inte haft möjlighet att utreda vilket av alternativen som hade varit mest gynnsamt för kommunen rent ekonomiskt. Dock finns det anledning att anta att Karlshamn ansåg Nord Streams erbjudande det mest attraktiva i och med det beslut som togs. Det kan konstateras att det kapital som finns i projektet Nord Stream 2: minst 9,5 miljarder euro (Nord Stream AG, 2018), samt omfattningen av projektet, som innefattar en rad internationella aktörer och sträcker sig över flera år, innebär en stor affärsmöjlighet för Karlshamn. Karlshamns hamn uttrycker som nämnt möjligheten att visa kompetens för internationella kontakter som en positiv aspekt och något som kan innebära fler stora affärer för kommunen (Karlshamns hamn).

Fick möjligheten till ekonomisk och affärsmässig vinst för Karlshamn alltså väga tyngre än statens önskemål? Vi har varken kunnat bekräfta eller dementera saken, men som Jerneck och Gidlund (2001, s. 52) konstaterar går utvecklingen mot att regionala aktörer i allt högre grad driver sina egna intressen i internationella frågor. Som exemplet visar, vilket även Sassen (2001, s. 9) konstaterar, är saker som är ekonomiskt fördelaktiga för städer och deras nätverk inte nödvändigtvis positiva för staten som helhet. Frågan är vad det innebär för den framtida relationen mellan stad och stat ifall globala nätverk, som sitter på stora kapital, kan erbjuda ekonomiskt mer gynnsamma affärer än vad staten kan? Vi utreder frågan närmare i kap 4.2.

4.2 Statskapacitet

För att undersöka hur Karlshamns beslut kan sägas påverka svenska statens statskapacitet tar vi utgångspunkt i Lindvall och Teorells (2016, s. 7–8) konceptualisering av begreppet: hur utfallet i den aktuella frågan förhåller sig till avsikterna med kommunal självstyrelse. Vi diskuterar även vad det fenomen som fallet kan sägas illustrera innebär för den svenska statens möjligheter att driva igenom politiska beslut.

4.2.1 Syftet med kommunal självstyrelse

Vid den senaste grundlagsutredningen slogs fast att det inte finns någon rättsligt bindande definition av vad kommunal självstyrelse innebär. En fast definition ansågs inte heller önskvärt: utredarna menade att befogenhetsfördelningen mellan

stat och kommun med fördel ska kunna ändras utifrån samhällsutvecklingen (SOU 2008:125, s. 531). Avsikterna med den kommunala självstyrelsen har dock utretts vid upprepade tillfällen. Något som anges vara av stor betydelse är att användningen av offentliga resurser ska kunna effektiviseras genom att kommunerna gör regionala avvägningar av vad som ska prioriteras (SOU 2007:93, s. 81). Den kommunala självstyrelsen är alltså till stor del en ekonomisk fråga, vilket även fastslås i en tidigare utredning (SOU 1996:129, s. 135). Kommunerna, med kunskap om de lokala förhållandena, anses ha större kapacitet att bedriva bra offentlig verksamhet om de får utforma den självständigt (SOU 1996, s. 183). Kommunal självstyrelse betraktas också vara positiv ur en demokratisynpunkt⁵ i och med att de boende i kommunen får större beslutsmakt över frågor av lokalt intresse (SOU 2007:93, s. 72).

Något som framförs som en viktig princip är dock att frågor av statligt intresse, det vill säga de fall som rör Sverige som helhet, ska hanteras av regering och riksdag (SOU 1996:129, s. 135–136). Det fastslås bland annat att frågor som rör utrikespolitik, försvar och medborgarnas trygghet ska regleras av staten (SOU 1996:129, s. 187). Det konstateras att en fråga, för att den ska omfattas av kommunernas lokala kompetens, ska ”avse ett till kommunen knutet intresse och vara i någon bemärkelse avgränsad till kommunens geografiska område” (SOU 2007:93, s. 26).

Utredningarna visar således att avsikten med den kommunala självstyrelsen är att kommunerna ska kunna bedriva en effektiv offentlig verksamhet anpassad till de lokala förhållandena, samt att medborgarna ska få ökat inflytande över de frågor som är av intresse specifikt i kommunen. Frågor som rör Sverige som helhet ska däremot hanteras av staten. Att Karlshamn tack vare bestämmelserna om självstyrelse kunde ta ett beslut som enligt regeringen äventyrar rikets säkerhet, innebär att utfallet *inte* stämmer överens med det som är intentionen med policyn (Lindvall – Teorell 2016, s. 7). Vi kan även konstatera att bestämmelserna om kommunal självstyrelse i detta fall hindrade staten från att utöva kontroll inom Sveriges gränser (jfr. 2016, s. 12).

Det kan också ifrågasättas huruvida den avsedda demokratiska effekten med kommunal självstyrelse har uppnåtts. Speglar resultatet kommuninvånarnas åsikter i frågan? Vi har inte hittat några uttömmande källor som kan bekräfta eller dementera saken, men några tillfrågade Karlshamnsbor uttrycker, oberoende av varandra, att frågan inte har varit föremål för speciellt stor uppmärksamhet hos

⁵ *Demokrati* är ett komplext och omdebatterat begrepp. Utgångspunkten är att folket ska vara med och styra över sitt land, men vad det i praktiken innebär, samt på vilket sätt, finns det vitt skilda idéer om (Pérez-Liñán 2017, s. 84). Med demokrati menar vi i detta fall att befolkningen har inflytande över beslut tagna i sin region.

lokalbefolkningen. Beslutet är enligt dem inte väl förankrat hos invånarna i kommunen (Ekroth 2016).

4.2.2 Staten och policyinstrumenten

För att få sin vilja igenom är det tydligt att svenska staten använde sig av två av de tre policyinstrument som Teorell och Lindvall tar upp: propaganda och incitament (2016, s. 6–7). Avsaknad av det tredje policyinstrumentet, våld, är enligt teorin tidsenligt då det sällan är aktuellt i moderna stater (2016, s. 16).

När det juridiska ramverket inte räckte till försökte staten, genom bland annat det informationsmöte som ägde rum mellan Gotland, Karlshamn, försvarsministern och utrikesministern, att använda sig av det instrument som Teorell och Lindvall benämner som propaganda. Detta var ett tydligt försök att ändra kommunernas preferenser genom att argumentera för att det oönskade alternativet är mer kostsamt än det önskade, då detta går emot dels målsättningarna i EU:s energiunion, dels Sveriges säkerhetspolitiska intressen (Regeringen 2018). Kostnaderna som detta innebär för Karlshamns kommun kan, för det första, anses vara en försämrad säkerhet. Detta eftersom kommunen rimligtvis borde dela statens åsikt om att negativa konsekvenser för landets säkerhetspolitiska läge är oönskade. För det andra kan det faktum att man går emot dels staten, dels EU:s målsättning, tänkas vara en kostnad. Detta då målsättningarna för EU:s energiunion bland annat är att säkra regionens energiförsörjning, fasa ut fossila bränslen och minska koldioxidutsläppen (Europaparlamentet 2020). Då naturgas är ett fossilt bränsle går utbyggnaden av gasledningar stick i stäv med målsättningen. EU:s målsättning går dessutom i linje med Karlshamns egna verksamhetsmål som uppmanar till minskade koldioxidutsläpp (Karlshamns Kommun 2016, s. 23). Således kan argumenten tolkas som ett försök av staten att trycka på att kostnaderna för att ingå avtalet var betydande och att den subjektiva nyttan: att gå i linje med staten och EU, skulle vara högre än den av att ingå avtalet.

För att ytterligare styrka nyttan av det önskade alternativet för kommunerna kompletterade även staten med det som Teorell och Lindvall benämner som ”incitament”. Förutsatt att kommunerna avstod avtalet med Nord Stream 2 skulle de belönas med ”tillväxt- och utvecklingsbefrämjande åtgärder”, vilket tydligt utgör ett ekonomiskt incitament menat att styrka nyttan i det önskade alternativet (Teorell – Lindvall 2016, s. 6–8).

4.2.3 Policyinstrumentens effektivitet

Utifrån teorin beror policyinstrumentens effektivitet på de resurser staten har att tillgå. Det är även genom en observation av just resurser som statskapaciteten empiriskt kan grundas då de två andra variablerna, utfall och statskapacitet, endast kan teoretiseras (Teorell – Lindvall 2016, s. 8). Förslagsvis, som tidigare nämnt, har den ekonomiska aspekten haft stor betydelse för Karlshamns beslut att gå emot svenska statens direktiv. I detta fall har det dock visat sig svårt att observera de ekonomiska resurser som står till förfogande i tillräcklig mån för att göra en likvärdig jämförelse mellan å ena sidan staten och å andra sidan det globala nätverket, dels vad gäller samlade tillgångar, dels vad gäller hur dessa används. Medan staten har ett ansvar att redovisa sina finanser har det visat sig mycket svårt att uppskatta den samlade ekonomiska kapaciteten för nätverket. Förslagsvis kan detta ses som talande för komplexiteten i det konstanta flöde som sker inom ett nätverk. Något som kunnat konstateras är, som nämnt, att de samlade kostnaderna för Nord Stream 2 beräknas uppgå till runt 9,5 miljarder euro (Nord Stream AG, 2018). Detta säger inte tillräckligt om nätverkets samlade kapacitet för att göra en jämförelse av resurser och ett försök till en sådan jämförelse skulle riskera grava validitetsproblem. Dock talar detta betydande belopp, samt det faktum att den ekonomiska aspekten utgjorde ett framträdande incitamentet för Karlshamns beslut (se avsnitt 4.1.6), för att detta är en viktig aspekt där globala nätverk har förmågan att konkurrera med staten.

4.2.4 Framtidens statskapacitet – en konfrontation mellan stad och stat?

Nord Streams förfrågningar i Sverige har onekligen skapat både politisk oenighet och nationell osäkerhet kring hur fall som dessa ska hanteras. Som Jerneck och Gidlund (2001) konstaterar har våra nuvarande institutioner växt fram inom nationalstaten och inrikespolitiska aktörer har traditionellt sett inte förväntats agera över statsgränserna. I och med att detta har förändrats menar de att nya politiska arrangemang behöver upprättas (2001, s. 49–50, 180–181). I linje med den utveckling de förutspår har den svenska staten reagerat på händelsen, bland annat genom att utreda huruvida lagförändringar, som skulle garantera större statlig bestämmanderätt över kommunerna, är nödvändiga (Eiderbrant 2017, SOU 2019:34).

Till skillnad från nätverken har staten nämligen kapacitet att införa lagar och regleringar. I en offentlig utredning om totalförsvaret från 2019, som upprättades delvis som en reaktion på hamnaffären i Karlshamn, framläggs två förslag som i det fall att de infördes skulle utöka statens befogenheter i framtida liknande fall. Det första är att införa ett statligt kontrollsystem som har sista ordet vad gäller

”överlåtelse och upplåtelse av utpekad egendom som är av väsentligt intresse för totalförsvaret” (SOU 2019:34, s. 17). Det andra är att svensk lag uttryckligen ska uppge att kommuner i sin verksamhet måste ta hänsyn till totalförsvarets krav (SOU 2019:34, s. 17). Utredningen menar att fallet Karlshamn illustrerar hur kommuner i nuläget kan få alltför stor kontroll över ärenden som har säkerhetspolitiska följder. I nuvarande situation saknar staten verktyg för att hantera liknande ärenden (SOU 2019:34, s. 19–20). Det konstateras att Karlshamns upplåtelse av hamnutrymme till Nord Stream har inneburit skada för totalförvarsintressen (SOU 2019:34, s. 221) och att staten behöver befogenhet att i framtiden stoppa liknande affärer (SOU 2019:34, s. 168).

Enligt Webers definition av staten (1978, s. 54–56) går lite att utläsa om dess ställning i relation till staden med avstamp i vår undersökning. Vänder vi oss däremot till Dahls definition av staten: en sammanslutning som kan säkerställa att dess regler följs av alla över vilka den påstår sig ha juridisk rätt (1998, s. 41), kan det fastställas att staten i detta fall inte levt upp till sin roll då syftet med dess regler inte efterlevts. Det kan konstateras att den svenska staten år 2016 inte hade regler för att hantera en situation som den uppkomna men att den nu planerar att *införa* sådana regler. Det innebär att staten skaffar sig maktbefogenheter över nya områden och ett sätt att i framtiden hantera liknande situationer.

I och med att Sverige är en rättsstat har staten långtgående kapacitet att i enlighet med Manns syn på infrastrukturell *kapacitet* ”penetrate civil society, and to implement logistically political decisions throughout the realm” (1984, s. 189). Om de tänkta lagändringarna införs kommer staten utöka det *område* inom vilket den har auktoritet att använda sig av denna kapacitet. Den skillnad i avsikt och utfall med lagen om kommunal självstyrelse som vi har identifierat skulle därmed åtgärdas. Enligt Lindvall och Teorells resonemang skulle det innebära att svenska statens statskapacitet därmed skulle öka (2016, s. 18).

5 Avslutande diskussion

I detta kapitel sammanfattar vi vad vi har kommit fram till och presenterar några slutsatser. Vi redogör sedan för några identifierade brister med studien. Slutligen ger vi förslag på vidare forskning inom fältet.

5.1 Sammanfattande reflektioner och slutsatser

Sammanfattningsvis har vi, för att besvara vår första frågeställning, konstaterat att regionala intressen som tar plats på den internationella arenan inte är ett nytt fenomen. Enligt teorier om den globala staden är städers självständiga agerande dessutom ett fenomen vi kan förvänta oss i allt högre utsträckning. Att en liten icke-global kommun som Karlshamn har kunnat gå emot statens direktiv är dock anmärkningsvärt.

Vi har i det aktuella fallet bekräftat närvaron av ett internationellt nätverk. Värt att notera är dock att Karlshamn inte har varit en drivande aktör inom projektet Nord Stream 2: kommunen har inte varit med och format det globala nätverk den är en del av. Medan andra aktörers globalisering har möjliggjort projektet har Karlshamn fått ta del av samarbetet på grund av dess strategiska position och lämpliga infrastruktur. Det är följaktligen inte Karlshamn i egen regi som har utmanat den svenska statens position och Karlshamn kan därmed anses ha en passiv roll i nätverket. Enligt vår metodologiska utgångspunkt talar detta för att den globala staden som koncept kan anses relatera till fallet som en *extern* påverkande faktor. Vi menar att Karlshamns agerande därmed kan ses som en del i en större process där globala nätverk ger städer möjlighet att ta mer plats på den internationella arenan. I det aktuella fallet var det lagen om kommunal självstyrelse som möjliggjorde att Karlshamn kunde agera som en global aktör fristående från svenska staten.

Vi har i vår studie inte hittat något som definitivt bekräftar vår hypotes om att konceptet den globala staden har påverkat Karlshamns beslut att gå emot statens direktiv, men inte heller något som definitivt bestrider hypotesen. Anledningen till detta diskuteras vidare i avsnitt 5.1.2.

Ifråga om vår andra frågeställning berörande statskapacitet har vår diskussion framförallt identifierat två aspekter där de globala nätverkens resurser har förmågan att konkurrera med statens: den *ekonomiska* och *tidsramen för handlande*. Förslagsvis är det i denna diskrepans som den bakomliggande orsaken går att finna till att

statens policyinstrument, i detta fall, inte räckt till för att utfallet i fråga skulle stämma överens med de relevanta regleringarnas syfte. Vi menar att detta talar för en pågående förändring av större strukturer, vilka skapar nya möjligheter för städer, som staten och det juridiska ramverket behöver anpassa sig till.

Vi har i uppsatsen identifierat dels aspekter där statskapaciteten kan ses som otillräcklig i relation till statens mål, dels aspekter som tyder på en utökning av de områden som staten har auktoritet att bestämma över. Således blir det irrelevant att tala om en sammantagen förbättring eller försämring av statskapaciteten, då en summa av dessa förändringar inte går att mäta. Vår slutsats är därmed att fallet föranlett just en förändring av statskapaciteten.

5.2 Brister med vår utredning

Globala staden som teori har fungerat adekvat som verktyg för att konkret koppla tendenser sprungna ur globalisering till Karlshamn. Dock har vi, i och med vårt val av fall, rört oss i teorins gränsland. Därmed har de globala nätverken varit den för oss mest användbara delen av teorin. Vi har identifierat tre globala städer som deltagande i det inblandade nätverket. Vilken påverkan dessa har haft har vi dock inte kunnat fastställa. Vi har inte heller haft möjlighet säkerställa några kausala samband, vilket innebär att vi inte kan bevisa att det var processer som finns närvarande i systemet med globala städer som konkret påverkade Karlshamns beslut. Detta kan härledas till den generella kritiken mot teorin, angående bristen på empirisk applicerbarhet.

Vidare, som Gerring (2009, s. 661) konstaterar, är denna avsaknad av en mer definitiv slutsats regel snarare än undantag i enfallsstudier. På grund av verklighetens komplexitet är det svårt att belägga att vår förklaring är den rätta. Det vi har gjort är att noggrant beskriva vårt fall och resonera kring det utifrån våra teorier. Vi har eftersträvat att vara transparenta för att läsaren ska ha möjlighet att bilda sig en egen uppfattning (jfr. 2009, s. 662).

Vad gäller vår egen systematisering av teorianvändningen ställer vi oss ödmjuka till det faktum att våra indikatorer behöver nyanseras. Specifikt vår första indikator, huruvida det finns ett globalt nätverk närvarande i processen, som i denna text legat till grund för att svara på *om* globala nätverk relaterar till fallet, behöver onekligen i sig en mer komplex operationalisering för att kunna användas inom teorin i mer formella sammanhang.

5.3 Behovet av vidare forskning

En fråga som vi dessvärre lämnar obesvarad är huruvida en utökning av statens auktoritet kommer vara ett framgångsrikt tillvägagångssätt. Jerneck och Gidlund menar att konflikten mellan region och stat inte bör lösas genom en konfrontation där staten försöker återerövra förlorad makt. Enligt dem har utvecklingen redan gått för långt ifrån ”den statliga territorialiteten som absolut grund för det politiska styret” (2001, s. 180). För att skapa fungerande politiska relationer och tillvägagångssätt krävs istället samarbete och förhandling (2001, s. 180–181).

Hur staten och staden bör anpassa sig till den rådande utvecklingen och vilka nya samarbetsformer som är önskvärda innefattar en diskussion med normativa och ideologiska inslag. Detta är något som framtida studier med fördel kan utreda. Det vi i denna uppsats med säkerhet kan fastställa är att vi går en intressant utveckling till mötes.

6 Referenser

- Acuto, Michele, 2013. "World Politics by Other Means? London, City Diplomacy and the Olympics", *The Hague Journal of Diplomacy*, vol. 8, s. 287–311. doi: 10.1163/1871191X-12341255
- Addendi, 2017. *Diagnos av intäktsbasen i Blekinge 2015*. Addendi AB.
- Aftonbladet TV, 2016. "Försvarsminister Peter Hultqvist om försvarets ansvar", *Aftonbladet*, Presskonferens. 14 december.
<https://www.aftonbladet.se/tv/a/1BPEqX/forsvarsminister-peter-hultqvist-om-forsvarets-ansvar> [2020-12-02]
- Alfredsson, Erik - Anne Torvinen, 2017. "Andra politiska tongångar om Nord Stream 1", *SVT Nyheter*, Nyhetsartikel. 29 januari.
<https://www.svt.se/nyheter/lokalt/blekinge/karlshamn-tar-beslut-om-nord-stream-far-anvanda-hamnen> [2020-12-07]
- Barber, Benjamin R., 2013. *If mayors ruled the world: dysfunctional nations, rising cities*. New Haven: Yale University Press.
- Berwick, Elissa - Christia Fotini, 2018. "State Capacity Redux: Integrating Classical and Experimental Contributions to an Enduring Debate", *Annual Review of Political Science*, vol. 21, nr 1, s. 71–91. doi: 10.1146/annurev-polisci-072215-012907
- Blue Science Park. *Om Blue Science Park*. [Elektronisk]
<https://www.bluesciencepark.se/om-oss/> [2020-12-08]
- Bouteligier, Sofie, 2014. "A Networked Urban World: Empowering Cities to Tackle Environmental Challenges" i Curtis, Simon (red.), *The power of cities in international relations*. London: Routledge, s. 57–68.
- Business Blekinge. *Networking*. [Elektronisk] <https://businessblekinge.se/why-blekinge/networking/> [2020-12-08]
- C40. *C40 Cities - About*. [Elektronisk] <https://www.c40.org/about> [2020-12-07]
- Castells, Manuel (red.), 2004. *The Network Society*. Northampton, Mass.: Edward Elgar.
- Clark, Greg - Tim Moonen, 2017. *World cities and nation states*. Chichester, England: Wiley Blackwell.
- Curtis, Simon (red.), 2014. *The Power of Cities in International Relations*. London: Routledge.
- Dahl, Robert, 1957, "The Concept of Power", *Behavioral Science*, vol. 2, nr. 3, s. 201–215. doi: 10.1002/bs.3830020303.
- Dahl, Robert, 1998. *On Democracy*. New Haven & London: Yale University Press.
- Eiderbrant, Astrid, 2017. "Regeringen vill stärka säkerhetsskyddet", *SVT Nyheter*. Nyhetsartikel. 25 mars.

- <https://www.svt.se/nyheter/lokalt/blekinge/regeringen-vill-starka-sakerhetsskyddet-av-sverige> [2020-12-15]
- Ekroth, Benjamin, 2016. ”Han har kämpat mot Nord Stream-affären”, *Aftonbladet*, Nyhetsartikel. 13 december.
<https://www.aftonbladet.se/nyheter/a/EegEj/han-har-kampat-mot-nord-stream-affaren> [2020-12-09]
- Erskog, Kristian, 2017. ”Hård kritik mot Kinahamnen i Lysekil”, *SVT Nyheter*, Nyhetsartikel. 20 mars. <https://www.svt.se/nyheter/lokalt/vast/hard-kritik-mot-kinahamnen-i-lysekil> [2020-12-10]
- Esaiasson, Peter - Mikael Giljam - Henrik Oscarsson - Lena Wängnerud, 2017. *Metodpraktikan. Konsten att studera samhälle, individ och marknad*. Stockholm: Norstedts juridik.
- Eurocities. *About us – Movement for a local Europe*. [Elektronisk]
<https://eurocities.eu/about-us/> [2020-12-07]
- Europaparlamentet, 2020. *Energipolitiken: allmänna principer*. [Elektronisk]
<https://www.europarl.europa.eu/factsheets/sv/sheet/68/energipolitiken-allmanna-principer> [2020-12-09].
- Europeiska kommissionen, 2019. *Letter from Nord Stream 2 to the Commission*. [Elektronisk]
https://trade.ec.europa.eu/doclib/docs/2019/july/tradoc_158069.pdf [2020-12-05]
- Friedmann, John, 1986. ”The World City Hypothesis” i Brenner, Neil – Roger Kell (red.), *The Global Cities Reader*. New York: Routledge, s. 67–71.
- Friedmann, John – Goetz Wolff, 1982. ”World city formation: an agenda for research and action”, *International Journal of Urban and Regional Research*, vol. 6, nr. 3, s. 309–344. doi: 10.1111/j.1468-2427.1982.tb00384.x
- Gerring, John, 2009. ”Case Selection for Case-Study Analysis: Qualitative and Quantitative Techniques” i Box-Steffensmeier, Janet M. - Henry Brady E. - David Collier (red.), *The Oxford handbook of political methodology*. Oxford: Oxford University Press, s. 646–684.
- Granlund, John, 2017. ”Karlshamn beslutar om Putins gasprojekt: ’Lutar åt ett ja’”, *Aftonbladet*. Nyhetsartikel. 25 januari.
<https://www.aftonbladet.se/nyheter/a/yBxdA/karlshamn-beslutar-om-putins-gasprojekt-lutar-at-ett-ja> [2020-12-10]
- Grill, Martin, 2018. ”Kineser säger nej till djuphamn i Lysekil”, *SVT Nyheter*. Nyhetsartikel. 30 januari. <https://www.svt.se/nyheter/lokalt/vast/kinanej-till-djuphamn-i-lysekil> [2020-12-10]
- Jerneck, Magnus - Janerik Gidlund, 2001. *Komplex flernivådemokrati: regional lobbying i Bryssel*. Malmö: Liber ekonomi.
- Karlshamns hamn. *Nord Stream 2-rören bra affär för hamnen och kommunen*. [Elektronisk] <https://www.karlshamnshamn.se/sv/nord-stream-2-roren-bra-affar-hamnen-och-kommunen> [2020-12-10]

- Karlshamns kommun. *Extra anslag begärs för att klara skolnämndernas miljonunderskott*. [Elektronisk] <https://www.karlshamn.se/nyhetsarkiv/extra-anslag-begars-for-att-klara-skolnamndernas-miljonunderskott/> [2020-12-04]
- Karlshamns kommun 2016. *Årsredovisning Karlshamns kommun 2016*. [Elektronisk] <https://www.karlshamn.se/wpcontent/uploads/Arsredovisning-2016.pdf> [2020-12-12]
- Karlshamns kommun, 2019. *Vision*. [Elektronisk] <https://www.karlshamn.se/kommun-och-politik/demokrati-och-insyn/styrning-ledning-och-kvalitet/vision-2030/> [2020-12-08]
- Karlshamn näringsliv 1. *Utvecklingsområden i Karlshamn*. [Elektronisk] <https://naringsliv.karlshamn.se/naringsliv-och-utveckling/projekt-och-utveckling/> [2020-12-08]
- Karlshamn näringsliv 2. *Business Blekinge – where life and business grow together*. [Elektronisk] <https://naringsliv.karlshamn.se/naringsliv-och-utveckling/business-blekinge/> [2020-12-08]
- Kearney, 2020. *2020 Global Cities Index: New priorities for a new world*. [Elektronisk] <https://www.kearney.com/global-cities/2020> [2020-12-10]
- Lindeborg, Jenny. 2016. ”Delade åsikter om Nord Stream i Karlshamn”, *SVT Nyheter*, Nyhetsartikel. <https://www.svt.se/nyheter/lokalt/blekinge/delade-asikter-om-nordstream-bade-pa-gatan-och-i-kommunhuset> [2020-12-11]
- Lindvall, Johannes – Jan Teorell, 2016. ”State Capacity as Power: A Conceptual Framework”, *STANCE Working Paper Series*, vol. 2016, nr. 1, Statsvetenskapliga institutionen, Lunds universitet. [https://portal.research.lu.se/portal/en/publications/state-capacity-as-power-a-conceptual-framework\(ca52e85b-f17e-401d-9414-c5f52ec860e9\).html](https://portal.research.lu.se/portal/en/publications/state-capacity-as-power-a-conceptual-framework(ca52e85b-f17e-401d-9414-c5f52ec860e9).html)
- Ljungkvist, Kristin, 2014a. ”The Global City: From Strategic Site to Global Actor” i Curtis, Simon (red.), *The power of cities in international relations*. London: Routledge, s. 32–56.
- Ljungkvist, Kristin, 2014b. *The Global City 2.0: An International Political Actor Beyond Economism?* Diss. Uppsala: Uppsala universitet.
- Mann, Michael, 1984. ”The autonomous power of the state: its origins, mechanisms and results”, *European Journal of Sociology*, vol. 25 nr. 2, s. 185–213. <http://commons.princeton.edu/wp-content/uploads/sites/39/2017/09/Mann-Autonomous-Power.pdf>
- Mayors for Peace. *Outline, Mission, Structure*. [Elektronisk] <http://www.mayorsforpeace.org/english/outlines/index.html> [2020-12-07]
- McCarney, Patricia, 2019. ”Reliable Data, New Tools and Sustainable Goals to Foster Urban Growth” i Tobia Zevi, Andrea (red.), *The Century of Global Cities: How Urbanization is Changing the World and Shaping our Future*. Milano: Ledizioni, s. 17–40.
- Mingus, Matthew, 2006. ”Transnationalism and Subnational Paradiplomacy: Are Governance Networks Perforating Sovereignty?”, *International Journal of Public Administration*, vol. 29, nr. 8, s. 577–594. doi: 10.1080/01900690500455305

- Mårtensson, Ronja – Andreas Öbrink, 2018. ”Beskedet: Nio nya myndigheter berörs av flytt”, *SVT Nyheter*, Nyhetsartikel. 22 januari. <https://www.svt.se/nyheter/inrikes/fler-statliga-tjanster-flyttar-fran-stockholm-regeringen-haller-presstraff> [2020-12-16]
- Nord Stream AG1. *Our Shareholders*. [Elektronisk] <https://www.nord-stream.com/about-us/our-shareholders/> [2020-12-09]
- Nord Stream AG. *The Pipeline*. [Elektronisk] <https://www.nord-stream.com/the-project/pipeline/> [2020-12-09]
- Nord Stream AG, 2016. *Utläggande av två rörledningar på den svenska kontinentalsockeln. Ansökan om tillstånd enligt 15 a § lagen (1966:314) om kontinentalsockeln*. [Elektronisk] <http://docplayer.se/109254886-Utlagande-av-tva-rorledningar-pa-den-svenska-kontinentalsockeln-ansokan-om-tillstand-enligt-15-a-lagen-1966-314-om-kontinentalsockeln.html> [2020-12-15].
- Nord Stream AG, 2018. *Fact Sheet: The Nord Stream 2 Project*. [Elektronisk] <https://www.nord-stream2.com/media/documents/pdf/en/2018/07/factsheet-project-en.pdf> [2020-12-07]
- Palm, Johanna, 2019. ”Kartläggning: Varannan journalist bor i Stockholm”, *SVT Nyheter*, Nyhetsartikel. 14 februari. <https://www.svt.se/kultur/kartlaggning-varannan-journalist-bor-i-stockholm> [2020-12-16]
- Pérez-Liñán, Aníbal, 2017. ”Democracies”, i Caramani, Daniele (red.), *Comparative Politics*. 4 uppl. Oxford: Oxford University Press, s. 83–113.
- Poggi, Gianfranco, 2017. ”The nation-state”, i Caramani, Daniele (red.), *Comparative Politics*. 4 uppl. Oxford: Oxford University Press, s. 67–82.
- Regeringen, 2018. *Beslut om ansökan från Nord Stream 2*. [Elektronisk] <https://www.regeringen.se/pressmeddelanden/2018/06/beslut-om-ansokan-fran-nord-stream-2-ag/> [2020-12-09].
- Region Gotland, 2016. *Tekniska nämnden protokoll*. [Elektronisk] <https://www.gotland.se/93966> [2020-12-01]
- Reuters, 2020. ”Sanctions on Russia gas pipeline included in annual U.S. defence bill”. *Reuters*. [Nyhetsartikel]. 11 november. <https://www.reuters.com/article/usa-nordstream2-sanctions/sanctions-on-russia-gas-pipeline-included-in-annual-u-s-defense-bill-idUSL1N2HX1MU> [2020-11-28]
- Román, Mikael, 2010. ”Governing from the middle: the C40 Cities Leadership Group”, *Cooperative Governance*, vol. 10 nr. 1, s. 73–84. doi: 10.1108/14720701011021120.
- Roslund, Jonas. 2010. ”Nej till ryska gasrör i Norrköping”, *SVT Nyheter*, Nyhetsartikel. 27 februari. <https://www.svt.se/nyheter/lokalt/ost/ryssarna-far-inte-anvanda-norrkopingshamn> [2020-12-15]
- Sandström, Stina 2018. ”Vad är egentligen Nord Stream?” *SVT Nyheter*, Nyhetsartikel. 13 december. <https://www.svt.se/nyheter/lokalt/blekinge/vad-ar-egentligen-nord-stream> [2020-12-09]

- Sassen, Saskia, 2001. *The Global City: New York, London, Tokyo*. 2 uppl. Princeton, N.J.: Princeton University Press.
- Sassen, Saskia, 2005. "The Global City: Introducing a Concept", *Brown Journal of World Affairs*, vol. 11, nr 2, s. 27–43.
<http://www.saskiasassen.com/pdfs/publications/the-global-city-brown.pdf>
- SFS 2019:835. *Lag om ändring i kommunallagen*.
- Smith, David, 2005. "The World Urban Hierarchy: Implications for Cities, Top to Bottom", *The Brown Journal of World Affairs*, vol. 11, nr. 2, s. 45–55.
www.jstor.org/stable/24590545. [2020-11-28]
- SOU 1996:129. Betänkande av kommittén om den kommunala självstyrelsens grundlagsskydd. *Den kommunala självstyrelsen och grundlagarna*.
- SOU 2007:93. Grundlagsutredningen. *Den kommunala självstyrelsens grundlagsskydd: expertgruppsrapport*.
- SOU 2007:95. Bilaga till långtidsutredningen. *Tjänster utan gränser*.
- SOU 2008:125. Grundlagsutredningen. *En reformerad grundlag. Del 1*.
- SOU 2019:34. Betänkande av kommittén för förbättrat skydd för totalförsvarsverksamhet. *Förbättrat skydd för totalförsvaret*.
- SVD, 2017. "Bakgrund: Omstridda ryska rör i Sverige", *Svenska Dagbladet*, Nyhetsartikel. 27 september. <https://www.svd.se/bakgrund-omstridda-ryskaror-i-sverige> [2020-11-28]
- Sveriges Kommuner. *Folkmängd i Sveriges kommuner*. [Elektronisk] <https://sverigeskommuner.net/befolkning> [2020-12-11]
- SVT, 2016. "Ryska gasledningen: Hultqvist nöjd i hamnfrågan", *SVT Nyheter*, Nyhetsartikel. 14 december. <https://www.svt.se/nyheter/inrikes/ryska-gasledningen-hultqvist-nojd-i-hamnfragan> [2020-12-11]
- Sytas, Andrius, 2016. "EU leaders sign letter objecting to Nord Stream 2 gas link", *Reuters*, Nyhetsartikel. 16 mars <https://uk.reuters.com/article/uk-eu-energy-nordstream-idUKKCN0WI1YV> [2020-11-28].
- Sørensen, Georg, 2017. "Globalization and the nation-state" i Caramani, Daniele (red.), *Comparative Politics*. 4 uppl. Oxford: Oxford University Press, s. 422–436.
- Techtank. *Medlemsföretag*. [Elektronisk] <https://techtank.se/medlemsforetag/#> [2020-12-08]
- WASCO A/S, 2017. *Wasco Coatings Germany GmbH announced that it has awarded a contract to Blue Water Shipping A/S*. [Elektronisk] <https://www.wascoenergy.com/wp-content/uploads/pdf/project-updates/english/21-jun-2017.pdf> [2020-12-05]
- Weber, Max, 1978. *Economy and society: an outline of interpretive sociology. Vol. 1*. Berkley: University of California Press.
- World Population Review 2020a. *Paris Population 2020*. [Elektronisk] <https://worldpopulationreview.com/world-cities/paris-population> [2020-12-16]
- World Population Review 2020b. *Moscow Population 2020*. [Elektronisk] <https://worldpopulationreview.com/world-cities/moscow-population> [2020-12-16]